

'n Merkwaardige boek oor 'n kleurrike openbare figuur

Papenfus, Theresa. 2011. **Pik Botha en sy tyd.** Pretoria: Litera Publikasies. 991 p. Prys: R395,00. ISBN: 978-1-920188-33-7.

Resensent: A. Wessels
Departement Geskiedenis,
Universiteit van die Vrystaat

Roelof Frederik ("Pik") Botha (gebore op 27 April 1932) is sonder twyfel een van Suid-Afrika se kleurrikste openbare figure. Gedurende sy termyn as Suid-Afrika se Minister van Buitelandse Sake, was hy die langsdienende minister in daardie hoedanigheid ter wêreld. Vir baie jare was hy internasionaal waarskynlik die mees herkenbare gesig en stem van die Nasionale Party (NP-regering). Die beleid wat hy (soms effens halfhartig) verdedig het, was uiteraard hoogs omstrede soos ook sommige van die standpunte wat hy soms gestel het en van die uitsprake wat hy gemaak het. In sekere opsigte was hy 'n kind van sy tyd, selfs 'n slagoffer van sy tyd. In vele opsigte was hy ook sy tyd vooruit.

Die gesoute joernalis, Theresa Papenfus, het besluit om Pik Botha en sy tyd (en dus ook sy rol in daardie onstuimige tye van *Sturm und Drang* waarin hy hom bevind het) te beskryf en te ontlee. Die resultaat is een van die mees omvangryke biografieë wat tot op datum in Suid-Afrika oor 'n Suid-Afrikaanse openbare figuur geskryf is. *Pik Botha en sy tyd* is die eerste keer in 2010 gepubliseer, met 'n

tweede oplaag wat in 2011 verskyn het. 'n Engelse weergawe, *Pik Botha and his times*, het ook reeds in 2010 die lig gesien.

Aan die hand van 39 hoofstukke ontvou die verhaal van 'n besielende en soms omstrede politikus; die verhaal van 'n enigmatiese mens wat gedigte op die agterkant van sigaretdosies geskryf het, maar vrees by opponente kon inboesem; 'n deurwinterde ambassadeur wat nie maklik "nee" as antwoord aanvaar het nie, en sy land se saak (hoe omstrede ook al) in die wêreld se hoogste forums gestel het. Deur die doen en late van Pik Botha leer die leser nie net hierdie kleurvolle persoonlikheid beter ken nie, maar ook die kleurvolle en/of invloedryke persone met wie hy (Pik Botha) skouer geskuur het. Hieronder tel uiteenlopende persone soos André Huguenet, Kurt Waldheim, pous Johannes Paulus II, Félix Houphouët-Boigny, Kenneth Kaunda, Jonas Savimbi, die hartchirurg Chris Barnard, Jimmy Carter, Ronald Reagan, Margaret Thatcher, George Bush (sr.), Stephen Hawking en Nelson Mandela.

Theresa Papenfus het geen steen onaangeroer gelaat ten einde soveel moontlik inligting omtrent Pik Botha en sy tyd in te samel nie. Afgesien van talle onderhoude met die hoofkarakter, het sy ook onderhoude met talle ander persone gevoer (insluitende Jannie Geldenhuys, Magnus Malan, Dirk Mudge, Sampie Terreblanche en Neil van Heerden). Inligting is ook via briefwisseling bekom (onder meer van Boutros Boutros-Ghali, Mangosuthu Buthelezi, Chester Crocker, Henry Kissinger en Van Zyl Slabbert). Talle ander bronne is ook geraadpleeg, insluitende koerante, private korrespondensie, die Internet en 'n groot aantal sekondêre werke. Let in hierdie verband op die ongelooflik indrukwekkende geselekteerde bronnelys, p. 832-888, asook die eindnotas, p. 889-962. Die outeur/biograaf het uitstekende speurwerk gedoen en die indringende navorsing verleen gesaghebbendheid aan die biografie. Danksy die register (p. 963-991) kan die byna ensiklopediese aard van die omvangryke inhoud maklik deur die belangstellende leser of navorser ontgin word. Deur die talle foto's verkry die leser verder 'n beeld van persone en gebeure in Pik Botha se lewe.

Hoewel die breë historiese agtergrond vir die waarskynlike leser bekend sal wees, word heelwat nuwe inligting op skrif gestel. Daar is enersyds inligting omtrent Pik Botha die mens, maar ook oor gebeure soos die lugramp waarin die Mosambiekse president, Samora Machel, omgekom het (p. 430-449, 453-456). Soos dit 'n goeie biograaf betaam, het Theresa Papenfus empatie met haar hoofkarakter, maar 'n Pik-hagiografie (lewensbeskrywing van 'n heilige) is dit beslis nie. Dit is eerder 'n boeiende "warts and all"-beskrywing van

die lewe en werk van 'n geliefde/gehate openbare figuur en van die man agter die openbare beeld. Soos Marinus Wiechers tereg in die voorwoord aandui, kan hierdie biografie se drie groot temas opsom word as Pik Botha die mens, sy rol in en die geskiedenis van die NP, en Suid-Afrika se buitelandse beleid en Pik Botha se rol in hierdie verband.

Pik Botha en sy tyd plaas die hoofkarakter deurgaans sentraal, maar interpreteer sy besluite, lewe en werk teen die agtergrond van die groter politieke, ekonomiese en maatskaplike kwessies van sy tyd. Die biografie lees vlot en herinner inderdaad aan 'n spannende en ontroerende roman. Pik Botha se politieke loopbaan loop immers hand aan hand met een van die mees epogmakende periodes in die geskiedenis van Suid-Afrika.

Theresa Papenfus se magistrale *Pik Botha en sy tyd* is 'n merkwaardige boek wat verdien om wyd gelees te word. Enigiemand wat in die geskiedenis van die NP en apartheid, en in die Suid-Afrikaanse geskiedenis in die tweede helfte van die vorige eeu tot net ná die eeuwending belangstel, asook 'n voorliefde vir biografieë koester, behoort hierdie omvangryke boek aan te pak. Dit is inderdaad 'n gesaghebbende inligtingsbron, wat 'n ereplek in die ry van goeie biografieë inneem en tegelykertyd 'n waardevolle toevoeging tot die Suid-Afrikaanse historiografie is. Hierdie baie besondere biografie laat reg geskied aan Pik Botha en sy tyd.